

Eduskunnan lakivaliokunnalle

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TYÖEHTOSOPIMUSLAIN JA
TYÖRIITOJEN SOVITTELUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA SEKÄ NIIHIN
LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 12/2024)**

Elinkeinoelämän keskusliitolta on pyydetty lausuntoa erityisesti ehdotuksesta, jolla lisättäisiin työntekijälle velvoite maksaa työnantajalleen hyvitystä, mikäli hän jatkaisi työntekijäjärjestön toimeenpanemaa tuomioistuimen lainvastaiseksi toteamaa työnseisausta saatuaan tiedon tuomiosta ja mainittuun ehdotukseen liittyvistä oikeusturvanäkökohdista.

Esitän Elinkeinoelämän keskusliiton puolesta ensin muutamia yleisiä huomioita hallituksen esityksestä ja sen jälkeen näkemyksemme pyydetystä teemasta.

1 Yleistä

Voimassa oleva työrauhalainsäädäntö kaipaa kipeästi uudistamista. Suurin osa työrauhaa koskevista pykälistä on säädetty vuonna 1946 ja viimeiset merkittävämmät muutokset on tehty 1980-luvulla. Suomalainen työelämä ja yritystoiminta ovat muuttuneet erittäin paljon noista ajoista, ja työrauhalainsäädäntö on jäänyt pahasti ajasta jälkeen.

Hallituksen esityksessä on tunnistettu nykyisen työrauhalainsäädännön suurimpia ongelmia eli poliittisia työtaisteluita ja myötätuntotyötaisteluita koskevien rajoitusten puuttuminen ja lainvastaisista työtaisteluista koituvien seuraamusten erittäin matala taso, mikä ei estä lainvastaisia työtaisteluita.

Poliittiseen päätöksentekoon tulisi vaikuttaa ennen kaikkea vaaleilla. Työtaisteluita ei ole tarkoitettu poliittisen päätöksenteon vaikutuskannaksi. Poliittisia työtaisteluita on useissa Euroopan maissa rajoitettu merkittävästi, ja monissa maissa ne ovat kokonaan kiellettyjä. Suomen lainsäädännön rajoittamattoman salliva suhtautuminen poliittisiin työtaisteluihin on kansainvälisesti poikkeuksellista.

Myötätuntotyötaisteluiden perusajatuksena on tukea lakossa olevia toisia työntekijöitä. Usein myötätuntotyötaistelulla ei kuitenkaan välttämättä aiheuteta vahinkoa tai hankaluutta niinkään tuettavan työtaistelun työnantajapuolelle vaan omalle työnantajalle tai muille ulkopuolisille tahoille. Nämä vahingot voivat olla suhteettoman suuria verrattuna tuettavan työtaistelun laajuuteen tai erimielisyyden kohteeseen.

Työtaistelun lainvastaisuudesta koituvan seuraamuksen tulisi olla riittävän tuntuva. Nykyään lainvastaisesta työtaistelusta tuomitaan yleensä korkeintaan muutaman tuhannen euron suuruinen hyvityssakko, vaikka työtaistelusta aiheutuneet vahingot olisivat miljoonaluokkaa. Seuraamus on kovin vähäinen verrattuna siihen, että lähtökohtana oikeusjärjestyksessämme yleensä pidetään sitä, että lainvastaiseen toimintaan syyllistynyt on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot.

Hallituksen esityksessä pyritään puuttumaan edellä kuvattuihin epäkohtiin, mikä on kannatettavaa. Lakiehdotukset jäävät kuitenkin eräiltä osin puutteellisiksi eivätkä korjaa riittävästi edellä kuvattuja epäkohtia. Selostamme näkemyksiämme näihin asioihin tarkemmin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassamme lausunnossa.

2 Hyvitys yksittäiselle työntekijälle

Hallituksen esityksen mukaan työntekijä, joka jatkaa työntekijäyhdistyksen toimeenpanemaa tuomioistuimen tuomiossa lainvastaiseksi todettua työnseisausta vielä senkin jälkeen, kun työnantaja on ilmoittanut hänelle tuomiosta, on velvollinen maksamaan työnantajalleen hyvitystä 200 euroa.

Pidämme ehdotusta kannatettavana. Lainvastaisesta työnseisauksesta aiheutuvat seuraamukset on sinänsä perusteltua määrätä ensisijaisesti työntekijäliittojen ja paikallisten työntekijäyhdistysten maksettaviksi, kuten lakiehdotuksen mukaan edelleen toimittaisiin.

On kuitenkin tarpeellista, että myös yksittäisille työntekijöille voidaan tuomita hyvitys. Vaikka työnseisaus on luonteeltaan kollektiivinen toimienpide, lainvastaisen toiminnan tietoinen jatkaminen ei ole hyväksyttävää. On kohtuullista, että myös yksittäinen työntekijä kantaa toiminnastaan vastuun.

Hyvityksen tuomitsemisen edellytykset olisivat varsin tiukat. Työntekijällä ei olisi velvollisuutta itsenäisesti arvioida, onko jokin työseisaus laillinen vai ei. Lisäksi hyvitys koskisi vain tilannetta, jossa työnseisausta jatketaan sen jälkeen, kun työnseisaus on tuomittu lainvastaiseksi.

Lainvastaiset lakot kestävät tyypillisesti vain lyhyen ajan. Voidaankin arvioida, että hyvityksiä tulisi tuomittavaksi vain harvoin. Toisaalta nimenomaan niissä tilanteissa, joissa lainvastainen työnseisaus kestää pidempään, on tärkeää, että on käytettävissä riittävät keinot lainvastaisen toiminnan lopettamiselle.

Työntekijälle tuomittavasta hyvityksestä esitetään säädettäväksi työso-
pimuslaissa. Tämän seurauksena hyvitys tuomittaisiin yleisessä tuomioistuimessa eikä työtuomioistuimessa. Tämä ratkaisu ei ole paras

mahdollinen työehtosopimuslain mukaisen työrauhavelvollisuuden piiriin kuuluvien osalta, koska lainvastaiseen työtaisteluun osallistuneita työntekijäliittoja ja ammattiosastoja koskevat työrauhajutut käsitellään työtuomioistuimessa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että osa saman työtaistelun seuraamuksista tuomittaisiin työtuomioistuimessa ja osa puolestaan yleisessä tuomioistuimessa.

Toteamme lopuksi, että hallituksen esityksen muotoilu, jonka mukaan nimenomaan työnantajan tulee antaa työntekijälle tieto työtaistelun lainvastaisuudesta, on ongelmallinen. Vaikka tieto työtaistelun lainvastaisuudesta onkin hyvityksen tuomitsemisen edellytys, ei ole olennaista, mitä kautta työntekijä on todistettavasti tiedon saanut.